

Nurmes
Pitkämäen teollisuusalueen
asemakaavan laajennusalueen
muinaisjäännösinventointi.
2013

Täydennys

Timo Jussila

Sisältö

Perustiedot	2
Inventointi	3
Täydennys.....	4

Perustiedot

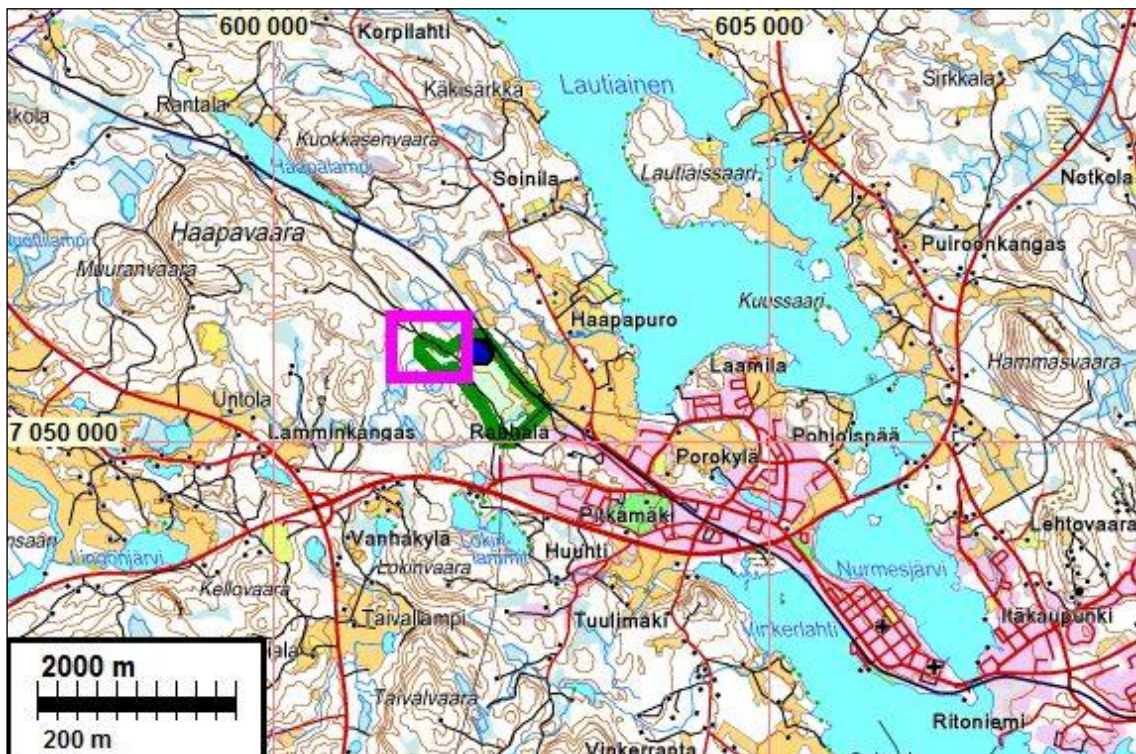
Alue: Nurmes, Pitkämäen teollisuusalueen laajennuksen asemakaava-alue, keskustan luoteispuolella.

Tarkoitus: Suorittaa Museoviraston vaatima alueen luontoselvittäjän havaitseman vanhan asuinpaikan ajoituksen selvittäminen luoteiskolkassa. Vaadittua kartoitusta ei tässä vaiheessa tehty koska on mahdollista että tämä selvitys on riittävä.

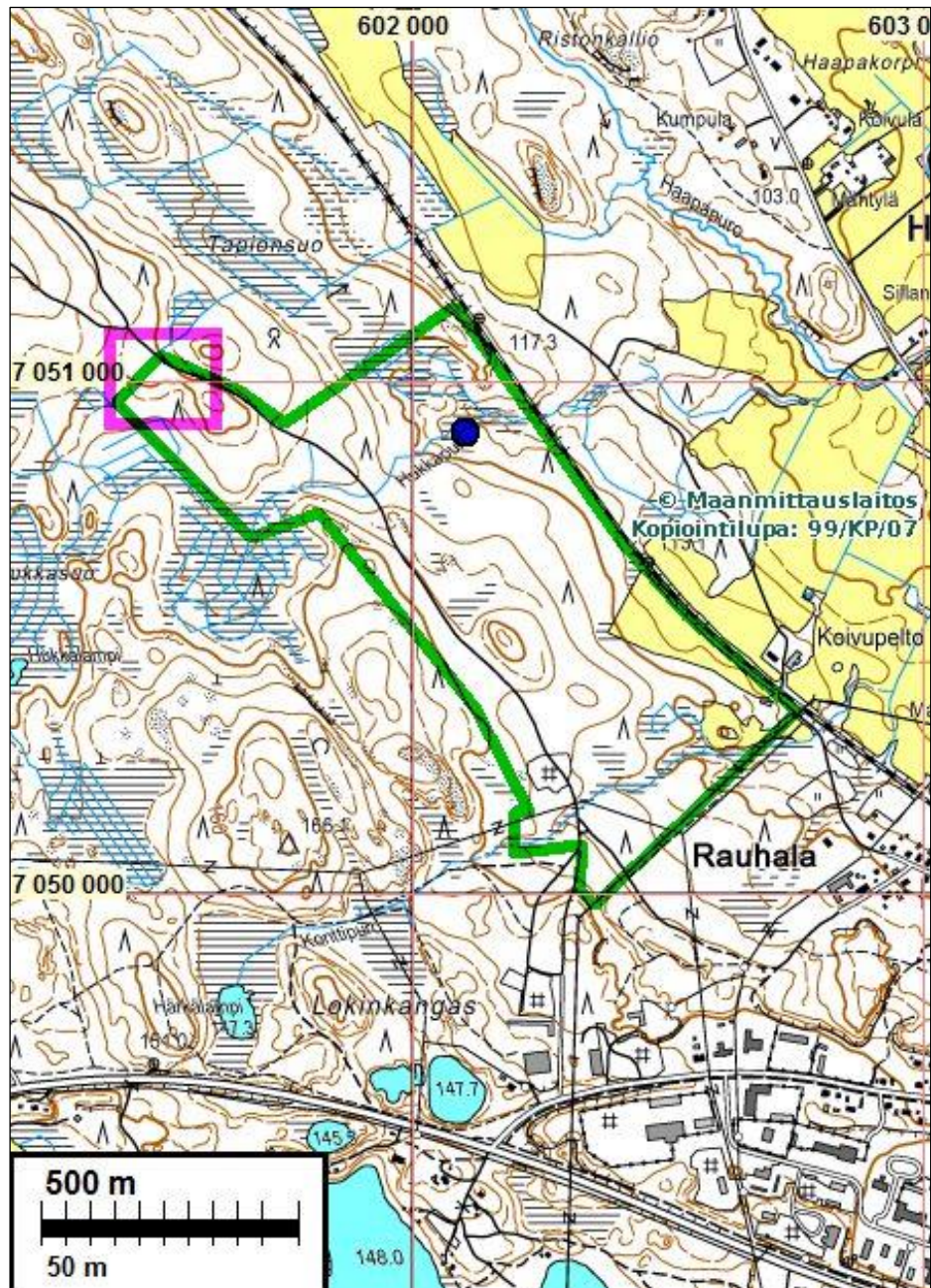
Aiemmat tutkimukset: Tämä selvitys on kesän inventoinnin raportin täydennys. Jussila & Sepänmaa, inventointi kesäkuu 2013, päivätty 20.6.2013. Otsikko sama kuin tässä raportissa.

Tekijät: Mikroliitti Oy, Timo Jussila.

Tulokset: Luontokartoittajan havaitsema vanha asuinpaikka on ilmeisesti paikalla v. 1946 ±1 v) - 1979 (±1 v) sijainneen Känkkäälän talon jäännökset pihamaineen ja peltotilkuineen.

Tutkimusalue rajattu vihreällä – tämän täydennyksen kattama alue sinipunaisella.

Tutkimusalue on rajattu vihreällä. Tässä täydennysraportissa käsitelty alue sinipunaisella neliöllä. Kesäkuun inventoinnissa havaittu hiilihauta on merkitty sinisellä pallolla.

Inventointi

Nurmeksen kaupunki on suunnittelemassa Pitkämäen teollisuusalueen laajentamista Nurmes-Kontiomäki radan eteläpuolella. Alueelle ollaan laatimassa asemakaavan laajennusta. Lieksan ja Nurmeksen tekninen virasto tilasi kaava-alueen muinaisjäännösinventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Timo Sepänmaa ja Timo Jussila suorittivat maastotutkimukset kesäkuun 5.pv v. 2013. Tuolloin alue tutkittiin kattavasti – aluetta käveltiin ristiin rastiin suunnitellusti maastoissa joista jotain arveltiin saatettavan löytää, sekä myös suunnittelemattomasti hyvän kattavuuden eli ns. ”riittävyden” varmistamiseksi.

Inventoinnista Nurmeksien kaupungille antamassaan lausunnossa 14.10.2013 (MV/564/05.02.00/2013, Pirjo Uino ja Päivi Kankkunen) Museovirasto kuitenkin totesi inventoinnin riittämättömäksi ja edellytti suoritettavaksi jatkotutkimuksia. Perusteena oli:

Suunnittelualueelta tehdyssä Känkkäälän luontoselvityksen raportissa (Hilkka Heinonen 2013) kuvataan kartoitusalueen (= suunnittelualueen) pohjoisin kuvio (nro 39) todennäköisesti entiseksi asuinpaikaksi. Kohteessa on jäänteitä pihakasveista sekä pellonraivausröykkiö. Arkeologisessa inventointiraportissa näitä ei mainita. Raportissa mainitaan, ettei suunnittelualueella ole ollut asutusta tarkasteltujen karttojen mukaan (1830 ja 1845 sekä 1940). Tämän perusteella vaikuttaa siltä, että luontokartoittajan havaitsema historiallisen ajan asuinpaikka on ajalta ennen kartoitusvuotta 1830.

Arkeologista inventointia tulee täydentää tarkastamalla suunnittelualueen luoteisin osa, kortteli nro 33. Luontokartoittajan havaitsema pihapiiri sekä alueella olevat viljelyröykkiöt tulee kartoittaa ja pyrkiä ajoittamaan.

Täydennys

Kesäkuun inventoinnin raportissa todettiin tutkimusalueesta: ”Historiallisella ajalla alue on ollut asumaton, ainakin v. 1830 kartan, v. 1847 pitäjänkartan ja 1940 taloudellisen kartan perusteella.” Inventoinnissa alueella ei havaittu merkkejä vanhasta (1800-l vanhemmasta) asutuksesta – mm. sellaisesta johon saattaisi liittyä maastossa olevia muinaisjäännöksiä.

Havaitsin alueen luoteisosassa vanhan pienialaisen pellon jossa näkyvissä ojien jäänteitä sekä paikan ohittavan Känkkääläntien tien varressa villiintyneiden marjapuskoiden seassa merkkejä talon rauniosta ja muitakin merkkejä tien varressa. Vanha pihapiiri ja sitä ympäröineet pienet pellot kasvavat koivumetsää joka vaikutti istutetulta. Tämä asuinpaikka oli kaikkiaan niin ilmiselvästi aivan nykyaikainen, että en tullut sitä maininneeksi muinaisjäänösinventoinnin raportissa. Paikka ei herättänyt tuolloin mitään mielenkiintoa maastossa eikä sitten valitettavasti myöskään raportointeissa. Keskityimme tuolloin etsimään vihjeitä (kaiken aikaisten) muinaisjäänösten olemassaolosta. Luontoselvityksen raporttia ei käytettävissämme ollut.

Nurmeksien kunnan pyynnöstä selvittelin alueen luoteisosan asuinpaikan ajoitusta. Inventoinnin tilaajan edustajalta, maankäyttöpäällikkö Matti Piiraiselta sain paikallisen asukkaan yhteystiedot, jolla olisi tietoa kyseisestä paikasta, sekä myös otteen v. 1946 peruskartasta (ote jäljempänä).

Risto Juutinen (p. 040 579 9216, Känkkääläntie 43, Nurmes) kertoi allekirjoittaneelle puhelimitse paikasta seuraavaa:

Paikalle rakensi talon ja muutti sotien jälkeen asumaan Karjalan evakko Suoma 1940-luvun lopulla (arvio kartan perusteella 1945). Tuolloin tehtiin myös paikalle tuleva nykyinen Känkkääläntie. Tilan nimi oli Känkkäälä. Paikalla oli asuinrakennus, navetta, vaja ja lato, pienet pellot. Lehmiä talossa oli 2-3 kpl. Suomaat muuttivat sittemmin paikalta pois ja viimeiset talon pystyssä olovuodet paikalla asui toinen henkilö (nimi kerrottiin, mutta muistiinpanoissani on aukko). 1970-luvun lopulla (arvio 1977-1979) talo paloi poroksi, eikä sitä rakennettu uudestaan. Myöhemmin paikalla olleet ulkorakennuksetkin purettiin ja paikka alkoi metsittyymään.

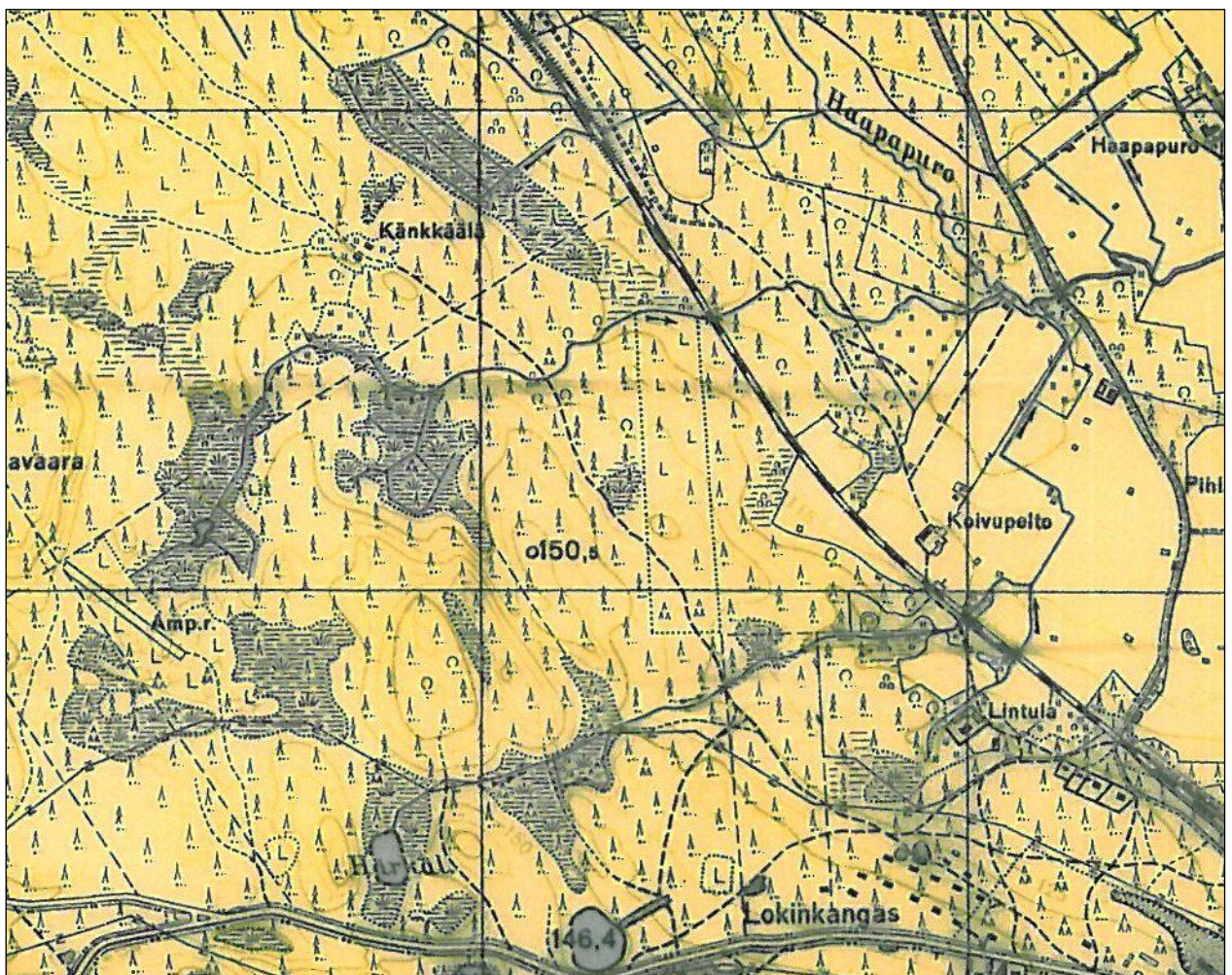
Kyseisellä paikalla on siis ollut pientila n. 1945-1978 minkä jälkeen paikka on hylätty ja rakennukset myöhemmin purettu. Vaikka luontokartoittajan havaitsemat kulttuurikasvit - koristekasveja ja marjapensaita – voivat periaatteessa olla peräisin ennen vuotta 1830, pitäisin kuitenkin ilmeisenä ja todennäköisempänä, että ne ovat peräisin 1900-luvun lopun asutuksesta, samoin kuin muutkin ihmistoiminnan jäljet kyseisellä paikalla. Periaatteessa on mahdollista, että paikal-

la olisi voinut olla asutusta myös 1847-1940 välillä, miltä ajanjaksolta ei aluetta kuvaavia vanhoja karttoja löydetty. 1940-lukua vanhemmasta asutuksesta ei kuitenkaan ollut tietoa haastattelemallani paikallisella henkilöllä, eikä alueelle ilmeisesti ole johtanut tietä ennen 1940-l loppua. Paikalla ja alueella yleensäkin ei havaittu jälkiä mahdollisesta vanhemmasta asutuksesta, joten kaikki alueen luoteiskolkassa havaitut ja sijaitsevat asutuksen jäljet ovat mielestäni varsin ilmeisesti peräisin Risto Juutisen kuvaamasta 1900-luvun lopun Känkkäälän tilasta.

Jos hyväksytään arkeologin maastossa tekemät havainnot ja niitä tukeva paikallisen henkilön kertomus paikan historiasta ja ajoituksesta 1900-l lopulle, niin käsitykseni ja viimeksi tietooni saamieni Museoviraston ohjeistuksien mukaan tämän vanhan asuinpaikan jäännökset eivät ole kiinteitä muinaisjäännöksiä. Tällöin on mielestäni tarpeetonta suorittaa alueella tarkempaa muinaisjäännöskartoitusta.

23.10.2013

Timo Jussila

Ote v. 1946 peruskartasta (mittaus 1945). Känkkäälä vasemmalla ylhäällä.